

Ukončení důchodového spoření (tzv. II. penzijní pilíř)

1. Důchodové spoření¹ upravuje zejména

- zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (*podmínky výpočtu důchodu účastníků důchodového spoření*).

2. Rámcový harmonogram

Ukončení důchodového spoření bude realizováno tak, aby bylo minimalizováno jak riziko právních sporů, tak náklady a administrativní zátěž státní správy (orgány Finanční správy České republiky, orgány sociálního zabezpečení), penzijních společností a účastníků systému, a to v následujících časových obdobích (první datum představuje variantu nereálnou, druhé variantu s rychlým legislativním procesem, třetí s obvyklým legislativním procesem s rezervou):

- Ukončení odvodu pojistného na důchodové spoření od ledna 2015 (**2016, 2017**), viz bod 3.
- Ukončení možnosti uzavření smlouvy o důchodovém spoření bude účinné vyhlášením zákona ve Sbírce zákonů, tj. stejně jako ukončení povinnosti penzijních společností uzavírat smlouvy o důchodovém spoření. Smlouvy o důchodovém spoření nebude možné zaregistrovat ode dne vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů. Alternativa: I při účinnosti ostatních kroků od 1.1.2016 ukončení možnosti uzavření smlouvy o důchodovém spoření co nejdříve, např. již od 1.1.2015.
- Ukončení možnosti registrace smluv o pojištění důchodu v Centrálním registru smluv ke dni účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření ve Sbírce zákonů.
- Do konce března 2015 (**2016, 2017**) písemné oznámení penzijní společnosti účastníkům důchodového spoření o zrušení důchodového fondu s výzvou, aby jí účastník důchodového spoření do konce září 2015 (**2016, 2017**) sdělil, zda si přeje
  - vyplacení všech jeho prostředků v hotovosti, nebo
  - převod všech jeho prostředků na jeho smlouvu ve III. pilíři.

Okomentoval(a): [VS1]: Machanec: Vychází se z těchto předpokladů – pozn. VS: ponechat původní formulaci

¹ Účast na důchodovém spoření vzniká registrací první smlouvy o důchodovém spoření, uzavřenou mezi fyzickou osobou, která splňuje podmínky zákona o důchodovém spoření a penzijní společností, v Centrálním registru smluv. Pojistné na důchodové spoření je vybíráno v rámci ročního cyklu, tj. placení měsíčních záloh a podávání vyúčtování v případě zaměstnanců jejich zaměstnavatelem a podávání pojistného přiznání v případě osob samostatně výdělečně činných. U dobrovolných plátců důchodového pojištění je pak pojistné na důchodové spoření vybíráno orgány sociálního zabezpečení. Důchodový fond je souborem majetku, který náleží účastníkům důchodového spoření, a je obhospodařován penzijní společností. Podle § 99 zákona č. 426/2011 Sb., pokud do 24 měsíců ode dne udělení povolení k vytvoření důchodových fondů nedosáhnul počet účastníků v těchto fondech 50 000, Česká národní banka *může* (nikoliv musí) penzijní společnosti nařídit převod obhospodařování důchodových fondů na jinou penzijní společnost.

K 19. 6. 2014 bylo vydáno 83 370 souhlasných rozhodnutí o registraci smlouvy o důchodovém spoření, 83 355 smluv pak už nabylo právní moci. Podle údajů vedených v informačním systému doplňkového penzijního spoření, které vede odbor 36, ke dni 30. 3. 2014 je evidována aktivní smlouva ve III. pilíři k 67 563 položkám ve II. pilíři (z toho 64 295 položek s aktivním penzijním připojištěním a 3 268 položek s aktivním doplňkovým penzijním spořením). Porovnání nezahrnuje 753 účastníků důchodového spoření, kteří jsou v Centrálním registru smluv vedeni pod jiným identifikátorem. Podle dat GFR ke dni 2. 7. 2014 nabylo právní moci 83 361 rozhodnutí o registraci smlouvy o důchodovém spoření, z toho počet účastníků, kterým na jejich účty přicházejí platby pojistného, byl 63 697.

Odborná komise 25. 7. 2014 základ: verze zaslaná prof. Gerlochovi + MF+MPSV +VS

Zároveň informovat účastníka o možnosti doplatit si pojistné na důchodové pojištění, aby neměl za dobu důchodového spoření sníženou sazbu při výpočtu důchodu z I. důchodového pilíře.

- Ke dni 1. července 2015 (**2016, 2017**)
  - o zrušení důchodových fondů ze zákona,
  - o zrušení povolení k provozování důchodového spoření,
  - o zahájení likvidace důchodových fondů,
- Ke dni 31. prosince 2015 (**2016, 2017**) konečný termín pro vypořádání prostředků penzijní společností u účastníků, kteří ve stanovené lhůtě sdělili, jak hodlají naložit se svými prostředky.

~~Zrušení důchodového spoření si vyžádá náklady na straně Finanční správy odhadované na více než 20 mil. Kč. Zároveň zůstane nevyužit vybudovaný systém na registraci účastníků, na výběr pojistného na důchodové spoření a převádění prostředků pojistného penzijním společností, který je po více jak ročním fungování spolehlivý interakce systému mezi účastníky důchodového spoření, penzijními společnostmi, finanční správou a orgány sociálního zabezpečení probíhá bezproblémově.~~

3. Pojistné na důchodové spoření (Pozn.: Veškerá data v bodu odpovídají kvůli přehlednosti variantě ukončení plateb pojistného k 1.1.2016)

Cílem popsání řešení je vyjít ze stávajících principů zákona o pojistném na důchodové spoření a nevytvářet anomální systém pouze pro účely ukončení důchodového spoření, což by znamenalo zvýšení nákladů na straně správce pojistného (finanční správy) i samotných daňových subjektů.

A. Poplatník, za kterého pojistné neodvádí plátce pojistného (zejm. OSVČ)

i. Stanovení pojistného

- poplatník podá poslední pojistné přiznání za pojistné období 2015 k 1. dubnu 2016, popř. k 1. červenci 2016, pokud mu pojistné přiznání zpracovává daňový poradce,
- správce pojistného stanoví pojistné na základě podaného pojistného přiznání,
- poplatník bude mít povinnost, resp. možnost, podat dodatečné pojistné přiznání (jak za pojistné období 2015, ale i 2014 a předcházející) do uplynutí lhůty pro stanovení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016 (a to i za předcházející pojistná období),
- pouze ve zkrácené lhůtě pro stanovení pojistného může také správce pojistného pojistné doměřit (za rok 2015 i předcházející).

ii. Placení pojistného

- poplatník je povinen uhradit pojistné do 1. dubna 2016, popř. do 1. července 2016, pokud mu pojistné přiznání zpracovává daňový poradce,
- dlužné pojistné (za pojistné období roku 2015 i předcházející) bude správce pojistného vymáhat do lhůty pro placení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016,

Okomentoval(a): [VS2]: Doporučuji text vypustit, protože na straně jedné jde o logický důsledek zrušení II. pilíře, že se ruší veškerá s tím související infrastruktura. Na druhé straně by mohlo být při ponechání tohoto textu doplněno, že v důsledku zrušení pojistného na důchodové spoření a zrušení důchodového spoření jako takového se významně zjednoduší administrativní zátěž na straně zaměstnavatelů, České správy sociálního zabezpečení a Finanční správy a odpadnou tak náklady v celkové výši přesahující odhadovaných 20. mil Kč na straně Finanční správy.

- dlužné příslušenství pojistného bude správce pojistného vymáhat i nadále, a to až do uplynutí standardní lhůty pro placení pojistného (nedojde k jejímu krácení),

B. Poplatník, za kterého odvádí pojistné plátce pojistného (typicky zaměstnanec)

i. Stanovení pojistného

- plátce pojistného podá do 20. ledna 2016 hlášení za prosinec 2015 a v té samé lhůtě uhradí zálohu na pojistné, záloha bude vyměřena ze zákona (samovyměřena),
- plátce pojistného může podat následné hlášení do lhůty pro podání vyúčtování, na základě podaného následného hlášení bude záloha doměřena ze zákona (samodoměřena),
- plátce pojistného podá poslední vyúčtování pojistného k 1. dubnu 2016,
- správce pojistného stanoví pojistné na základě podaného vyúčtování,
- plátce pojistného podá, resp. může podat, dodatečné vyúčtování (jak za pojistné období 2015, ale i 2014 a předcházející) do uplynutí lhůty pro stanovení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016 (a to i za předcházející pojistná období),
- ve zkrácené lhůtě pro stanovení pojistného může správce pojistného pojistné doměřit (jak za rok 2015 tak předcházející).

ii. Placení pojistného

- plátce pojistného je povinen uhradit (případně vzniklé) pojistné do 1. dubna 2016,
- dlužné pojistné (za pojistné období roku 2015 i předcházející) bude správce pojistného vymáhat do lhůty pro placení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016,
- dlužné příslušenství bude správce pojistného vymáhat i nadále do uplynutí standardní lhůty pro placení pojistného (nedojde k jejímu krácení),

C. Penzijní společnosti a správce pojistného

- penzijní společnost v průběhu roku 2016 vyzve účastníka (poplatníka) k vypořádání prostředků; pokud poplatník nebude ve stanovené lhůtě na výzvu reagovat, převede penzijní společnost tyto prostředky nejdříve v den po ukončení vypořádání prostředků na určený svodný účet správce pojistného. O tom bude účastník ve výzvě poučen. Rovněž bude poučen o možnosti žádat finanční úřad o vrácení svých prostředků (viz vratitelný přeplatek níže).
- spolu s převodem prostředků penzijní společnosti poskytnou určenému správci pojistného identifikační údaje účastníků (včetně jejich poslední známé adresy) a informaci, jaká částka připadá na kterého poplatníka,
- určený svodný správce pojistného rozdělí obdržené prostředky podle informace na prostředky jednotlivých poplatníků a zašle je na příslušné finanční úřady, kde budou vedeny na osobních daňových účtech (ODÚ) poplatníků (na stávajících ODÚ nebo na nově vytvořených pro účely pojistného),

Odborná komise 25. 7. 2014 základ: verze zasláná prof. Gerlochovi + MF+MPSV +VS

- **prostředky se budou chovat jako standardní přeplatek na ODÚ (§ 154 a § 155 daňového řádu):**
  - **mohou být použity na případné nedoplatky na jiných daních,**
  - **mohou být vratitelným přeplatkem, o jehož výplatu může poplatník požádat finanční úřad (nepožádá-li poplatník o vrácení vratitelného přeplatku do 6 let, stane se částka příjmem státního rozpočtu, viz § 155 odst. 7 daňového řádu).**

4. Proces rušení důchodových fondů.

Zrušení povolení penzijní společnosti k provozování důchodového spoření a zrušení důchodových fondů umožní zahájit jejich likvidaci postupem, který stanoví zákon.

Dostatečně dlouhá lhůta stanovená penzijní společnosti pro povinné písemné obeznámení účastníků o zrušení důchodového spoření, o zrušení důchodových fondů (včetně okamžiku zrušení), které bude obsahovat výzvu penzijní společnosti, aby jí sdělili, jak hodlají se svými prostředky naložit, předpokládáme, že zajistí jak hladký průběh rušení důchodových fondů, tak vypořádání práv účastníků.

Účastník bude mít povinnost sdělit penzijní společnosti

- číslo účtu, na který by měly být vyplaceny jeho prostředky, nebo
- identifikátory své smlouvy ve III. pilíři včetně čísla příslušného účtu penzijní společnosti, popř.
- adresu pro zaslání poštovní poukázky, pokud účastník bankovním účtem nemá, popř. pokud nemá sjednanou smlouvu ve III. pilíři.

Dostatečně dlouhá lhůta stanovená penzijní společnosti pro vypořádání prostředků účastníků (6 měsíců od zrušení důchodových fondů, tj. do konce roku 2016, popř. 2017) umožní minimalizovat počet případů, kdy penzijní společnosti budou na počátku následujícího roku převádět prostředky účastníků, kteří včas nereagovali, na zřízený svodný účet určeného správce pojistného a následně na osobní daňový účet účastníka (poplatníka).

5. Způsob vypořádání prostředků účastníků

Důchodový fond je souborem majetku, který náleží účastníkům důchodového spoření. Prostředky účastníka jsou tak jeho vlastnictvím. Účastník důchodového spoření bude mít na výběr mezi vyplacením všech jeho prostředků v hotovosti a převodem všech jeho prostředků na jeho smlouvu ve III. pilíři (i u jiné penzijní společnosti, včetně smluv o penzijním připojištění).

System důchodového spoření a produkty III. penzijního pilíře jsou samostatné systémy, a tudíž se jedná o odlišné smluvní vztahy i způsob placení na ně. Nelze tak slučovat tyto pilíře, ale lze umožnit převod prostředků z II. do III. pilíře. **Při vypořádání prostředků účastníka použije penzijní společnost zafixovanou hodnotu důchodové jednotky.**

Existuje riziko, že penzijní společnosti budou pravděpodobně vyžadovat kompenzace nákladů vynaložených na zavedení systému důchodového spoření i na ukončení tohoto systému (prozatímní odhad představuje až několik stovek milionů korun).

6. Úprava nároků v I. pilíři (důchodovém pojištění) v návaznosti na rušení důchodového spoření

Stávající úprava nároků pro výpočet důchodu z důchodového pojištění po dobu účasti na důchodovém spoření, resp. do data stanoveného zákonem pro ukončení placení pojistného na důchodové spoření, by se neměnila. Pokud si účastník bude chtít zachovat procentní výměru státního důchodu, jako by účastníkem II. pilíře nebyl, musel by individuálně doplatit část, o kterou měl po dobu účasti na důchodovém spoření nižší pojistné na důchodové pojištění. OSVČ a osoba dobrovolně důchodově pojištěná si bude muset doplatit 3 % z vyměřovacího základu. Účastník se dobrovolně rozhodně, zda si doplatí prostředky do I. pilíře, to znamená, zda za dobu účasti na důchodovém spoření bude při výpočtu procentní výměry důchodu platit u něho sazba 1,2 % nebo 1,5 %. K tomu může využít např. možnost vrácení prostředků důchodového spoření z penzijní společnosti.²

Vrácení prostředků účastníkovi prostřednictvím penzijní společnosti **nemůže být realizováno bez součinnosti Finanční správy**. Pouze finanční správa má k dispozici údaj o výši pojistného, kterou za jednotlivé zaměstnance zaslala penzijní společnost. Ze zasláné částky připadá 60 % na pojistné, které je příspěvkem státu, a 40 % připadá na pojistné, která zaplatil zaměstnanec z vlastních prostředků. Jestliže zaměstnavatel odvedl pojistné ve správné výši, bude 60 % odvedeného pojistného na důchodové spoření odpovídat 3 % vyměřovacího základu zaměstnance. V případě, že zaměstnavatel dluží Finanční správě pojistné, nelze na zaměstnanci požadovat, aby toto pojistné za zaměstnavatele uhradil. Zaměstnancům, kteří nejsou účastníky důchodového spoření, se také započte jako doba důchodového pojištění i doba, za kterou zaměstnavatel nezaplatil pojistné na důchodové pojištění. Proto ani pojistné, které dluží zaměstnanec Finanční správě, nemusí doplácet, aby se mu hodnotila doba účasti na důchodové spoření jako doba, v níž nebyl účastníkem důchodového spoření. U OSVČ nestačí doplatit pojistné na důchodové pojištění jen ve výši 60 % z odvedeného pojistného, OSVČ musí zaplatit i dlužné pojistné. OSVČ, která dluží pojistné, se nezapočte tato doba, na rozdíl od zaměstnanců, jako důchodového pojištění.

Účastníci důchodového spoření, kteří se rozhodnou o doplacení pojistného na důchodové pojištění, musí zaplatit ve stanovené lhůtě celou částku, odpovídající pojistnému na důchodové pojištění z odvedeného pojistného na důchodové spoření. Za předpokladu, že penzijní společnost se vypořádá s účastníky důchodového spoření ve čtvrtém čtvrtletí 2016, doporučuje se stanovit lhůtu pro doplacení pojistného na důchodové pojištění do konce roku 2017. Nedoporučuje se umožnit doplacení pojistného bez stanovení lhůty, a to ze stejných důvodů, pro které se neumožňuje dobrovolně se zpětně důchodově pojistit více než jeden rok, pokud netrval v době, která se dopojuje, důvod v § 6 zákona o důchodovém pojištění uvedený pro doplacení pojistného za delší dobu zpětně než jeden rok.

² Vrácení prostředků účastníkovi prostřednictvím Finanční správy by bylo příliš komplikované a vyvolalo by i nemalé náklady a neúměrnou administrativou na straně Finanční správy a ČSSZ (OSSZ).

Okomentoval(a): [HJ3]: Předpokládáme, že k řešení se vyjádří MPSV, do jehož kompetence placení do I. pilíře patří. Je totiž nutné zvážit dopad na zaměstnance, kterým nemuselo být zaměstnavatelem pojistné odvedeno, nebo nebylo odvedeno správně. Takoví zaměstnanci nejsou ve stejném postavení jako zaměstnanci, kteří se neúčastnili II. pilíře. Nezaplacení pojistného zaměstnavatelem v I. pilíři neovlivňuje výši důchodu. Další otázkou je problematika OSVČ, kteří mohou do II. pilíře „přeplatit“ a vrácením 60% státu by tak vrátili neodůvodněné více.
Poznámka VS: S ohledem na stanovisko MPSV doporučuji ponechat původní formulaci bez textu v závorce.

Okomentoval(a): [VS4]: Jde o návrh MPSV

Finanční správa má k dispozici registr účastníků důchodového spoření a u každého účastníka má v evidenci i údaj o výši pojistného, kterou obdržela od zaměstnavatele, od účastníka přímo, pokud byl OSVČ, a od OSSZ, pokud byl účasten dobrovolného důchodového pojištění. Finanční správa má okamžitě k dispozici všechny údaje k tomu, aby mohla při požadavku bývalého účastníka důchodového spoření o zaplacení pojistného na důchodové pojištění vypočítat výši doplatku a peníze přijmout. Finanční správa by pouze oznámila ČSSZ a ostatním orgánům sociálního zabezpečení, že pojistné bylo zaplaceno. ČSSZ na základě oznámení vyřadí takovou osobu z okruhu účastníků důchodového spoření.

OSSZ nemá u zaměstnanců údaj o jejich měsíčních vyměřovacích základech, z nichž bylo placeno pojistné na důchodové spoření, nemá údaj o úhrnu pojistného na důchodové spoření, které bylo za jednotlivé zaměstnance odvedeno penzijní společnosti, aby mohla zaměstnanci vypočítat doplatek pojistného na důchodové pojištění. Údaj o výši doplatku pojistného na důchodové pojištění ČSSZ nepotřebuje znát, potřebuje pouze získat informaci o tom, že toto pojistné bylo dopláceno. Pokud by OSSZ měla pojistné na sociální pojištění vybírat od bývalých účastníků důchodového spoření, musela by požádat Finanční správu o podklady, tj. kromě identifikačních údajů o úhrn odvedeného pojistného za dobu účasti na důchodovém pojištění zvlášť podle jednotlivých druhů pojištění (jako zaměstnance, OSVČ a osoby účastné dobrovolného důchodového pojištění). Poté by již OSSZ musela při výpočtu výše doplatku na pojistném provádět stejné úkony, jaké by prováděla Finanční správa, jestliže by pojistné vybírala sama.

Z uvedeného vyplývá, že administrativně i finančně méně náročná by byla varianta možnosti doplacení pojistného na důchodové pojištění u finanční správy. Finanční správa bude dluh na pojistném na důchodovém spoření vymáhat na zaměstnavateli i po skončení II. pilíře. Pojistné, které takto získá, musí u bývalého účastníka důchodového spoření, který již doplatil pojistné na důchodové pojištění, rozdělit na část, kterou vrátí pojištěnci, a na část, kterou odvede do státního rozpočtu. Je vyloučeno, aby Finanční správa vrátila celou částku bývalému účastníkovi důchodového spoření a ten si musel na OSSZ zbytek doplatit. Pokud by tak neučinil, musela by mu OSSZ vrátit již zaplacenou částku, protože by nehradil celou výši zaplaceného pojistného. Takovou situaci nelze připustit.

Okomentoval(a): [VSS]: Jde o návrh MPSV

Vrácení prostředků účastníkovi prostřednictvím penzijní společnosti bez součinnosti Finanční správy bude realizováno tak, že penzijní společnost vrátí účastníkovi všechny prostředky, účastník se dobrovolně rozhodne, zda chce doplatit prostředky do I. pilíře a pokud ano, bude účastník přímo komunikovat s příslušnou OSSZ, na jejíž účet prostředky zašle.

7. Nárok na penzi

Od okamžiku účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření nebude již možné registrovat smlouvy o pojištění důchodu v Centrálním registru smluv - tyto smlouvy budou neplatné ze zákona, účastník důchodového spoření zůstane ve spořicí fázi do doby, než budou vypořádány jeho prostředky (viz výše).

Pokud bude účastník i přesto po tomto datu chtít své prostředky použít jako jednorázové pojistné pro pojištění důchodu, bude muset požádat penzijní společnost o vyplacení prostředků a tyto prostředky následně použít jako jednorázové pojistné na životní pojištění s pojistným plněním ve formě důchodu, ovšem už s podmínkami, které si s pojišťovnou dohodne zcela svobodně, nikoliv již podle zákona o důchodovém pojištění.

8. Dědění

S účinností zákona o zrušení důchodového spoření dojde ke zrušení některých ustanovení o dědění (§ 16 odst. 2 až 5) a zákonem bude pouze stanoveno, že prostředky zemřelého účastníka (tj. bez specifik uvedených v dosavadní právní úpravě) jsou předmětem dědictví. Tj. pokud bude žádost dědice o vyplacení prostředků odpovídajících jeho dědickému podílu doručena penzijní společnosti do dne účinnosti zákona, budou prostředky zemřelého účastníka důchodového spoření vyplaceny podle dosavadní právní úpravy (tj. včetně převedení prostředků na účet dědice v důchodovém spoření). Pokud tato žádost bude penzijní společnosti doručena po účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření, budou mu prostředky ve lhůtě stanovené zákonem o zrušení důchodového spoření (např. do 1 měsíce) vyplaceny v hotovosti.

- Je vhodné explicitně vyjasnit, jaký bude osud dávek ze systému důchodového spoření, které budou účastníkům přiznány už do doby účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření. Ať jde o dávky důchodového charakteru (pojištění důchodu), anebo o dávky dědického charakteru (pojištění sirotčího důchodu). Tyto případy v praxi určitě nastanou.

Okomentoval(a): [VS6]: Vladimír Bezděk

Odborná komise 25. 7. 2014 základ: verze zaslaná prof. Gerlochovi + MF+MPSV +VS

S účinností zákona o zrušení důchodového spoření nebude již možné zaregistrovat v Centrálním registru smluv ani pojistné smlouvy o pojištění sirotčího důchodu. Uvedené pojistné smlouvy tak ze zákona pozbydou platnosti ex tunc. Namísto nezletilého zástupce bude o vyplacení prostředků zemřelého účastníka důchodového spoření žádat zákonný zástupce nebo soudem ustanovený opatrovník osiřelého dítěte postupem uvedeným výše.

Pokud se dědic (případně zákonný zástupce dědice) o své dědictví u penzijní společnosti nepřihlásí, po skončení likvidace důchodových fondů budou prostředky zemřelého účastníka převedeny na svodný účet určeného správce pojistného (viz výše).

9. Danění

V případě vypořádání prostředků účastníka důchodového spoření v rámci likvidace důchodových fondů formou výplaty prostředků účastníkovi bude upraveno zdanění výnosu. Stávající úprava daní z příjmů neobsahuje příslušná ustanovení týkající se výplat prostředků z důchodového spoření jinak než způsobem, který umožňuje stávající zákon o důchodovém spoření. Zdanění výnosu prostředků účastníka bude upraveno shodně jako zdanění výnosu v případě jednorázového vyrovnání z penzijního připojištění se státním příspěvkem. Při výplatě prostředků ve prospěch smlouvy ve III. pilíři prostředky nebudou zdaněny v okamžiku výplaty z II. pilíře - část těchto prostředků odpovídající výnosům nad rámec zaplaceného pojistného na důchodové spoření bude následně evidována obdobně, jako jsou nyní výnosy ve III. pilíři a pak bude předmětem standardního procesu zdanění při výplatě z III. pilíře.

10. Motivace účastníků k převodu jejich prostředků do III. pilíř

Je v zájmu státu odpovědného za vytváření příznivých podmínek pro tvorbu dlouhodobě finančně udržitelných a sociálně přiměřených důchodů, aby motivoval účastníky důchodového spoření, kteří do tohoto systému vstupovali na základě svého dobrovolného rozhodnutí opírajícího se o přesvědčení, že vyšší míru ekvivalence jim může v českém důchodovém systému zajistit pouze zvýšení míry jejich důchodových úspor, k převedení jejich prostředků do III. pilíře, který díky své robustnosti, kvalitě provozní i investiční správy penzijních úspor účastníků, umožnění zřizovacích nákladů i významnému zapojení zaměstnavatelů poskytuje předpoklady pro spolehlivé zhodnocení jejich úspor.

Motivace k poukázání prostředků do III. pilíře spočívá v tom, že na prostředky poukázané z II. pilíře, což je osobní majetek účastníka, lze čerpat státní příspěvek či daňová zvýhodnění (u daní za ten příslušný rok; i tak bude nutné zákon o daních z příjmů upravit, jelikož se jedná o rozdílné produkty) stejně jako na jakékoliv jiné příspěvky, např. zaslané z běžného bankovního účtu. Těto skutečnosti si ovšem účastníci nemusí být vědomi a je nutno ji dostatečně medializovat.

11. Úhrady podle § 15 zákona o důchodovém spoření

Okomentoval(a): [VS7]:

Doporučuji přeškrtnutý text ponechat s ohledem na vyjádření prof. Gerlocha k otázce ústavnosti a tak jako je ponechána výše poznámka, že je třeba počítat s tím, že penzijní společnosti budou pravděpodobně vyžadovat kompenzace nákladů vynaložených na zavedení systému důchodového spoření i na ukončení tohoto systému (prozatímní odhad představuje několik milionů korun).

Odborná komise 25. 7. 2014 základ: verze zaslaná prof. Gerlochovi + MF+MPSV +VS

S účinností zákona o zrušení důchodového spoření resp. k datu v souladu s obdobím zahájení likvidace důchodových fondů dojde ke zrušení ustanovení § 15 zákona o důchodovém spoření, který upravuje úhradu 60 % prostředků účastníka do státního rozpočtu a úhradu všech prostředků účastníka v souvislosti s převodem důchodových práv. Pokud jde o výzvy ČSSZ (nebo ostatních orgánů sociálního zabezpečení) podle § 15 odst. 1 a 5 zákona o důchodovém spoření doručené penzijní společnosti přede dnem účinnosti zákona resp. před datem zahájení likvidace, prostředky se vypořádají podle dosavadní právní úpravy. Pokud jde o výzvy ČSSZ došlé po tomto dni, penzijní společnost na ně nebude brát ohled a prostředky budou vypořádány některým ze zvolených způsobů ve sdělení účastníka (viz výše; penzijní společnost i těmto účastníkům bude povinna zaslat výzvu penzijní společnosti).

12. Autopilot

Ke dni účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření bude ustanovení § 11 zákona o důchodovém spoření zrušeno a bude upraven nový režim nakládání s prostředky účastníka směřující k zachování jejich hodnoty a vyplacení účastníkům. Zákon o zrušení důchodového spoření umožní realizovat tento režim bez změny statutů důchodových fondů ve schvalovacím procesu ČNB, jak by tomu bylo v případě standardní situace.

Pokud jde o nakládání s prostředky, které penzijní společnosti připlynou po účinnosti zákona, jejichž investování je vzhledem k plánované likvidaci důchodových fondů nevhodné, budou ukládány nejspíše na vkladových účtech u bank umožňujících jejich využití k výplatám bývalým účastníkům nebo k převodům jejich prostředků do III. pilíře.

13. Dohled České národní banky

Zákon o zrušení důchodového spoření stanoví pravomoci České národní banky jako orgánu dohledu nad činností penzijních společností pro fázi likvidace důchodových fondů a vypořádání prostředků účastníků, včetně požadavků na sdělování informací a příslušných sankčních opatření.

14. Příprava ukončení systému důchodového spoření (časový plán).

Odborná komise schválí věcné řešení zrušení důchodového spoření na svém jednání dne 31. července 2014 a předloží je neprodleně vládě České republiky tak, aby vláda zajistila vypracování paragrafovaného znění příslušné právní úpravy a projednání návrhu změn příslušných zákonů, které by umožnilo schválit návrh zákona o zrušení důchodového spoření do konce roku 2014 (2015, 2016) s účinností od 1. ledna 2015 (2016, 2017). S ohledem na rozhodnutí vlády zrušit důchodové spoření obsažené v jejich programových dokumentech nebude vypracováno dopadové hodnocení RIA.

15. Harmonogram ukončování důchodového spoření.

Proces ukončování důchodového spoření a likvidace důchodových fondů bude realizován v úzké součinnosti s **Českou národní bankou**, která je dohledovým orgánem a uděluje i povolení pro vytvoření důchodových fondů a činnost penzijních společností, a s **Českou správou sociálního zabezpečení**, a pokud jde o otázky výběru pojistného a vypořádání ve spolupráci s Generálním finančním ředitelstvím.

16. Změny v doplňkovém penzijním spoření

1. Účastník doplňkového penzijního spoření (i penzijního připojištění se státním příspěvkem) bude moci čerpat jednu ze dvou forem státní podpory poskytované Ministerstvem financí:

- a) státní příspěvek a daňovou podporu podle dosavadní úpravy,
- b) státní příspěvek ve výši 1 % z vyměřovacího základu pro odvod pojistného účastníka na sociální zabezpečení; účastník bude v takovém případě povinen platit vlastní příspěvek nejméně ve výši 4 % z vyměřovacího základu pro odvod pojistného účastníka na sociální zabezpečení; tato výplata bude realizována zaměstnavatelem uvedeného zaměstnance na základě oznámení zaměstnance o uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, popř. o svolení této formy čerpání státního příspěvku, jde-li o účastníka, který již má uzavřenu smlouvu o penzijním připojištění se státním příspěvkem nebo o doplňkovém penzijním spoření (obdobu postupu při dnešním odvodu pojistného na důchodové spoření) a po uzavření dohody o srážkách ze mzdy.

Nicméně tento návrh je v současné době prakticky **neproveditelný**, protože neexistuje v ČR instituce, která má k dispozici průběžně evidenci individuálních vyměřovacích základů zaměstnanců, aby bylo možno průběžně žádat o státní podporu. Např. ČSSZ má v IS zpracovány evidenční listy důchodového pojištění cca s 6 – 9 měsíčním zpožděním po ukončení kalendářního roku, nemá vytvořeny součty za více pracovníprávních vztahů apod. ~~Tímto by se ovšem z III. pilíře stala obdoba stávajícího pilíře druhého (v nárocích na administraci systému a dohledu nad ním, kde ovšem stávající infrastruktura nebude využitelná). Na jedné straně se tak navrhuje vynaložit nemalé náklady na zrušení důchodového spoření a ve III. pilíři by se pak vynaložily na administraci další náklady na straně státu.~~

Alternativou k posílení zásluhovosti může být protažení pásma pro uplatnění státního příspěvku do vyšší hranice, případně až do maximálního VZ, či zavedení pravidelné indexace státního příspěvku a uvedených pásem pro stanovení výše státního příspěvku či limitů daňové podpory o inflaci, obdobně jako je tomu u některých parametrů ovlivňujících výpočet důchodu v I. pilíři, popřípadě kombinace obou uvedených opatření.

Vzhledem k existenci argumentu oslabování průběžně financovaného důchodového systému existencí II. pilíře a tak nutností financování takto vznikajícího současného schodku z daní, (a při rozhodnutí II. pilíř zrušit) je ovšem třeba vzít v úvahu, že i tímto řešením se zvýší náklady na straně státu na III. pilíř, které jsou také financovány z **daní**.

2. Zaměstnavatel zaměstnance, který vykonává zaměstnání se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, a má uzavřenu smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, bude povinen poskytovat tomuto zaměstnanci příspěvek na doplňkové penzijní spoření ve výši 2 % z vyměřovacího základu pro odvod pojistného účastníka na sociální zabezpečení; příspěvek na doplňkové penzijní spoření ve stejné výši bude povinen poskytovat zaměstnavatel též zaměstnanci, který vykonává mimořádně namáhavé, popř. rizikové práce a má uzavřenu smlouvu o doplňkovém penzijním spoření – okruh těchto prací stanoví vláda svým nařízením. Nová právní úprava zapojí do stanovení okruhu uvedených prací organizace zaměstnavatelů a odborové organizace. K zabezpečení plnění povinností zaměstnavatelů přispívat uvedeným zaměstnancům povinně do III. pilíře bude využito rozšíření oprávnění orgánů ČSSZ využívaných v rámci kontroly odvodových povinností zaměstnavatelů v rámci I. pilíře. I nadále půjde o příspěvky, které se okamžikem odvedení na účet penzijní společnosti stanou vlastnictvím zaměstnance (tak jak tomu je i dnes při odvodech příspěvků zaměstnavateli ve

Okomentoval(a): [VS8]: Ano, ale je v silách tvůrců příslušné právní úpravy navrhnout řešení, které umožní tento návrh realizovat, např. způsobem naznačeným v předchozím odstavci, stejně tak jako bylo legislativně zabezpečeno odvádění pojistného na důchodové spoření při zavedení II. pilíře, které bylo do té doby v České republice díky neexistenci tohoto pojistného a příslušné nové právní úpravy také prakticky neproveditelné. Zde bude u zaměstnavatelů využit jejich informační systém, který uvedenými informacemi disponuje a kontrolu budou provádět orgány ČSSZ v rámci kontroly výběru pojistného na sociální zabezpečení.

Závěr odstavce je polemikou a hodnocením, které v konečné verzi nemají místo. Buď bude uvedený návrh součástí doporučení pro vládu na změnu ve III. pilíři či nebude. Každá předchozí reforma III. pilíře měla své náklady, zaměstnavatelé byli zatíženi náklady ve II. i III. pilíři bez jakékoliv kompenzace a žádné ze zúčastněných ministerstev ani APF to jako problém nepociťovali.

Okomentoval(a): [VS9]: To záleží na okolnosti, zda takové rozhodnutí bude vládou učiněno či nikoliv. Skutečnost, zda se podobá či nepodobá II. pilíři není až tak významná, jako nikdo nezkomal, jestli zapojení zaměstnavatelů do odvodu pojistného na důchodové spoření se podobá či nepodobá jejich funkci v I. pilíři či ve III. pilíři.

Okomentoval(a): [VS10]: To zajisté, konec konců to vláda konstatuje ve svých programových dokumentech, k jejichž naplnění práce subkomise směřuje.

Odborná komise 25. 7. 2014 základ: verze zaslaná prof. Gerlochovi + MF+MPSV +VS

prospěch jejich zaměstnanců do III. pilíře). Na druhou stranu se ovšem zvýší vliv zaměstnavatele na uzavření takových smluv (povinnost přispívat povede k zájmu o uzavření nových smluv), což je pojmový znak, který by navrhovanou úpravu mohl dostat pod evropský režim regulace zaměstnaneckých schémat, což by přineslo další náklady. I nadále půjde o individuální důchodové spoření se státním příspěvkem a příspěvkem třetích osob, zejména s příspěvky hrazenými dobrovolně či zčásti povinně (dnes na základě kolektivní smlouvy, nově též na základě zákona).

Okomentoval(a): [HJ11]: K zamyšlení - u povinnosti zaměstnavatele přispívat se může vyskytnout spekulativní jednání zaměstnavatelů, kteří v důsledku zavedení povinnosti přispívat sníží mzdy a v tom případě nebudou odvádět sociální a zdravotní pojištění.

Alternativa:

Povinné příspěvky zaměstnavatele na profese v kategorii rizika č. 4

1. Povinná účast zaměstnance pracujícího v kategorii rizika č. 4 na doplňkovém penzijním spoření se státním příspěvkem a povinné hrazení příspěvku zaměstnance nejméně ve výši nejmenší částky zakládající nárok na státní příspěvek;

Povinný příspěvek zaměstnavatele ve výši 3 % vyměřovacího základu na sociální zabezpečení na doplňkové penzijní spoření se státním příspěvkem tohoto zaměstnance;

Výši příspěvku zaměstnance i zaměstnavatele lze zvýšit kolektivní smlouvou.

2. Dobrovolná účast zaměstnance v kategorii rizika č. 3 na doplňkovém penzijním spoření se státním příspěvkem a hrazení příspěvku zaměstnance nejméně ve výši nejmenší částky zakládající nárok na státní příspěvek

Příspěvek zaměstnavatele ve výši nejméně 2 % vyměřovacího základu na sociální zabezpečení na doplňkové penzijní spoření se státním příspěvkem tohoto zaměstnance na základě závazku sjednaného v kolektivní smlouvě.

Jako další motivací je vhodné

- upravit stávající regulaci úplaty za zprostředkování uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, a to jejím uvolněním. Vzhledem k existenci zastropování celkového limitu na správu to nebude mít negativní dopad na účastníky.
- umožnit stát se účastníkem doplňkového penzijního spoření bez omezení věkem; dětem tak budou moci spořit i jejich rodiny.
- K motivaci výběru dlouhodobé výplaty ze systému navrhuje rozšířit osvobození od daně i na výplaty penzí na dobu určenou se stanovením podmínky její výplaty např. po dobu 10 let.

Zhodnocení MF ke stávající úpravě poskytování přímé a nepřímé státní podpory III. pilíře:

Atraktivita produktů III. pilíře spočívá mj. zejména v přímé a nepřímé státní podpoře. Účastník přispívající více než 300 Kč dostává měsíčně státní příspěvek, při spoření nad 1000

Odborná komise 25. 7. 2014 základ: verze zaslaná prof. Gerlochovi + MF+MPSV +VS

Kč dosahuje účastník i na daňovou úlevu. Maximální státní podporu získávají účastníci, kteří měsíčně přispívají 2000 Kč.

Od začátku roku 2013 (účinnost reformy III. pilíře) mnoho účastníků upravilo výši svého měsíčního příspěvku, aby v rámci svých finančních možností zvýšili státní podporu. Účastnický příspěvek do 300 Kč přestal být bez státního příspěvku výhodný a výrazný počet účastníků se rozhodnul navýšit tento příspěvek na určitou částku v intervalu 300-1000 Kč. Nejvyšší státní příspěvek 230 Kč motivoval mnoho účastníků, aby zvýšili svůj příspěvek na 1000 Kč a výše.

Přes tyto změny maximalizovalo v 1. čtvrtletí 2014 státní příspěvek pouze 25,2% účastníků. Většina (53,7%) účastníků přispívá do III. pilíře 300-1000 Kč, čímž získává pouze částečnou státní podporu, tj. nižší než maximální státní příspěvek bez uplatnění daňových úlev. 21,1 % účastníků státní podpory vůbec nevyužívá a přispívá méně než 300 Kč. Tyto údaje dokládají, že aktuální systém státní podpory není plně využíván a stále při současném nastavení existuje potenciál pro účastníky, kteří by mohli při mírném zvýšení příspěvku dosáhnout na vyšší (popř. vůbec nějakou) státní podporu.

Změny v nastavení státní podpory III. pilíře by nebyly efektivní pro motivaci převážné většiny účastníků (tj. těch, kteří se pohybují v intervalech 100Kč – 1000Kč) k akumulaci vyššího objemu prostředků na stáří. Je pravděpodobné, že zvýšení limitu prostředků účastníka pro vznik nároku na státní podporu a v tomto pásmu zvýšení státní podpory by mělo vliv především na chování účastníků maximalizujících už nyní státní podporu, avšak neovlivnilo by příliš chování účastníků, kteří již nyní plně nevyužívají potenciál nastaveného systému. Je nepochybné, že zvýšení minimálního příspěvku účastníka pro získání státního příspěvku by účastníky motivovalo k vyšším úložkám, nicméně s ohledem na to, že 21,1% účastníků státní podporu nevyužívá, lze se domnívat, že navýšení minimálního příspěvku účastníka by vedlo ke zvýšení počtu účastníků bez státní podpory.

Podobně se nedomníváme, že navýšení osvobození příspěvku zaměstnavatele od daně z příjmů fyzických osob (nyní 30 tis. Kč ročně) by mělo výrazný dopad na chování zaměstnavatelů. V roce 2013 byl průměrný příspěvek zaměstnavatele účastníkům v transformovaných fondech 705 Kč měsíčně, tj. 8460 Kč ročně. Účastníkům v účastnických fondech pak v roce 2013 zaměstnavatelé přispívali průměrně 905 Kč měsíčně, tj. 10 860 Kč ročně. Je tedy patrné, že limit 30 tis. Kč ročně je výrazně nevyužíván.